Број 206 У Новом Саду, у четвртак 20 септембра 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Не затварајмо очи!

Не треба да затварамо очи испред онога, што раде у Хрватској и Славонији странке хрватско-српске коалиције.

Хрватске странке из коалиције све су отворенije. Данас све то јаче гурају Србе и српско питање у страну. Данас ни један њихов лист неће више писати о српским захтевима или правима, још мање о равноправности Хрвата и Срба. Данас они пишу само „о слови и „народном јединству“.

Слога значи, да ми Срби треба у свему да помажемо тежње хрватске странке права и хрватске напредне странке. А народно јединство Хрвата и Срба значи: — Срби језик за зубе Та ми смо, једно потпуно једно, та о српском питању не може бити речи

Сад се прешло с тим и у народ. У Буковици су имали хрватски напредњаци скупштину и донели резолуцију, [Њу је предложио сам Вилдер]. Та је резолуција изашла у напредњачком „Покрету“ (219. броју од о. г.) и гласи: — „Јавна народна скупштина у Новој Буковици од 22. септембра 1907. год. коју је сазвала хрватска пучка напредна странка види у слови Хрвата и Срба, **стојећи на становишту народног јединства** јачство боље будућности и рада око ојачања народне слободе на свим подручијама јавног живота“.

Ево дакле како наша браћа Хрвати из коалиције решавају српско питање. Да будемо сложни на основу народног јединства и то је све. Ми немамо ни што, они све. Наше ништа није довољно осигурано, ни писмо, ни верска равноправност, ни култура, ни име — ништа. Али зато нам браћа из коалиције довикују: Та ми смо једно. — Одите на наше груди! И разуме се: стопите се с нами.

Па како нас зову наши савезници. У „Хрватској“, бр. 218 од 23 септембра ове године има такође извештај са збора у Новој Буковици, па се вели: „Интелигенција је готово по све изостала, осим једно петорица грчко источних свештеника, који се сабраше из околице, а један поп Лукић чак из вировитичког котара...“

Ах ти, грчко источни свештеници! Каквих српских свештеника Они су се утопили у јединству. Само их вера раставља од Хрвата. Па и ту им веру не зову, како је они зову — православна.

Али грчко источни свештеници чланови српске самосталне странке — иду вредно по зборовима хрватских странака где нас полако претапају... Они су језгро интелигенције. Поп Вељко Лукић долази из велике даљине само да увелича те зборове.

„Србобран“ се гради као да не види о чему се ради. Он само грди радикале, ако се дрзну да замере што хрватским савезницима.

И још има људи, који имају образа да питају: Зашто су радикали изашли из хрватско-српске коалиције.

Крвави догађаји у Црној Гори.

Цетиње, 15. септ. 1907.

Учитељ Борко Бошковић погинуо је од жандарског оружја, а пресретнут на путу за агитације. Убице су два жандара, који су рођацима призвали убиство, јер их гризла савјест и пријетила иста опасност, али — изјавили су — да су били приморани на то дјело с Цетиња. Глас о томе, страшан као куга, пукао је по свему племену и све живо је муком замучало, као дубина морска пред страховитом буром.

Осјећајући сву страхоту народног мучања, суд је био принуђен да убице ухвати, и како се вели: један од тих жандара убица већ се „сам“ објесио у затвору.

Јавио сам вам о варварском нападу војске на нишићску штампарију; војску је предводио официр Андрија Јаков Станковић из Острога и командир Ђуро Јововић. Пошто су све предали „огњу и мачу“, пошли су на кућу војводе Ђура Церовића, која је ван вароши а опасана јаким зидом; војска је осула паљбу из пушака и читав сат трајало је ужасно стрељање куће тог врлог народног посланика који је такође ватром одговарао, те нико није смио зида прескочити. А кад је неколико рањених војника пало, онда се војска повратила носећи рањене војнике хајкајући: Живио господар!

Истовремено су сазвани били војници из племена Куча, њих 600 на броју, и послат би међу њих артиљеријски командир Ивановић, који је отпочео предике против народне странке. Он им је рекао, да је кнез врховно забранио избор Михаила Ивановића и попа Вука Чејовића На то плану нестрпљиви Кучи, те командира дограбе међу се, окину му грб, пребију сабљу, а њега на мртво име испребијају. Затим крену у Никшић кнезу да га питају, шта је на ствари, а на путу код Спужа предусретне их Јанко Вукотић на аутомобилу. Он се закуне војсци да кнез неће њима сметати да бирају кога хоће за посланика, и замоли их да иду натраг кући; али ови, не пристану већ изашљу петнаестoрицу и пошљу у Никшић кнезу, а они сами улогоре се у брдо Горицу код Подгорице.

Другови његови имају у задатак да предоче кнезу жалбе народа ако не прекине звјерства и насиља, јер — веле они — да смо ово под Ту цима трпили, не би се данас на Цетињу тако кротио —

Јуче ујутро освануо је мртав у Улцињу, на вратима општинске управе (која је уједно и полициска) сердар Саво Пламенац, бивши народни посланик и присталица народне странке. Он је зет кнежев, јер је сестра кнежева била његова жена; био је посланик вароши Улциња и познат као одличан човјек, а уз то као човјек који је врло добро познавао све сплетке.

Он је убијен црногорским револвером с леђа: тане је пробило испод лијеве лопатице и избило на прсима; осим тога има јаву рану на потиљку узрочену тупим оруђем, те изгледа да је прво премлаћен, а кад је пао онесвешћен, да је убијен

Познато је да је пок. Пламенац често добијао анонимна писма, као и многи прваци народне странке, у којима му се пријетило, ако се не одрече народне странке и њених вођа „србијанаца“! И кад он није ни хајао за те мрачњачке упуте и пријетње — којима је позната кујна код нас — онда је погинуо.

Мислите ли да је он посљедњи!

Y.

„Самосталци“ у Босни.

Сарајево, 17. септембра.

Сваки наш народни покрет имао је и својих противника. Истина, то нијесу били начелни противници, јер начела нијесу у опште ни имала. То су били слабићи или владиновци Народ их је окрстио именом фрдектер. Тим је све речено. И као што је такових људи било за вријеме Јефтановићева покрета, таких има и данас у времену народне организације. Само су ови префриганији. За то могу да буду и опасни, ако се народу не отворе очи за времена.

Ко су они и шта хоће? Они хоће оно, што цио народ српски — неће... Они су створени за то, да изазову забуну у народним редовима. Зашто? Да босанска влада, вјерна традицији Метернихове политике, и цијепа народ и створи себи већину у Босни. Босански „самосталци“, чији је вођа др. Л. Дамитријевић, који добија концесије од босанске владе, да сијече шуму, довољно су познати српској јавности. Њихов је програм: поцијепати Србе, завадити се с муслиманима и приправљати терен анексији. — Они су хтјели поцијепати Србе увијек у часу, када нам је отпорна снага била најпотребнија и када је требало народну снагу концентрисати. Зато су прије двије године у свом органу „Дану“ најдрскије нападали Јефтановића и српске народне свештенике. То је било послије санкционисања црквене уредбе. Они су хтјели онда да Србе поцијепају служећи се демагошким средствима. Нијесу успјели. Сада опет, када је послије сарајевске револуције устао народ да се бори за своја права и слободу — ето их опет да завађају Србе и да их цијепају.

Осим тога хоће да помуте слогу између православних Срба и муслимана. Босанска влада није могла у овоме никада да успије Послала је „самосталце“ да ту чагну дужност изврше. И они почеше аграрним питањем. Несретне кметове мислили су да ће предобити теме, ако им кажу, да су њихови земљодавци (аге и бегови) свему злу криви и да се они морају ослободити. Не треба заборавити, да је босанска влада увијек потрзавала баш аграрно питање, када је хтјела да нас завади с муслиманима. Да је нашем кмету тешко, то стоји. Али ни његовом аги није много боље Дакле зло је и тамо и тамо. Томе свему је крива влада и нико други Она никада није приступила рјешавању аграрног питања. А гдје год се дотакла тога питања, то је било само из њених политичких комбинација. И др. Дамитријевић који се поставља у улогу Граја, то веома добро зна. Зна и то, да се аграрно питање у Босни може једино рјешити у братском договору између кмета и аге. Али њему и његовим „самосталцима“ и није до тога да помогну народу, него да по Befehl у е мусале завади једно крвну браћу. Зато је и добио три државне службе и концесију владину да сијече шуму.. Осим тога у Зеници се доказало да је ноћу у 12 сати ишао код Косте Хермена на визиту и то у времену избора. Зна се још и његово пријатељство са уредником владиног „Сарајевског Листа“ и другим пропалим владиним креатурама à la Јовановић & comp.

Ето дакле у чему се састоји херостратски рад наших т. зв. самосталаца Али показало се на задњим изборима да немају терена У много мјеста су кандидовали, али нигдје нијесу добили ни петину гласова. Дужност је српске интелигенције, да ону шаку заведених сељака одврате од овог агента босанске владе и да га демаскује пред српском јавности.

Још вам јављам, да имају новца веома много Одакле тај новац лако је погодити. Али ми смо се отресли Стражичића, Зрака-Павловића, па ћемо се и њихова компањона др. Л Дамитријевића Отрешћемо се и то веома брзо.

— ић.

Један бугарски успех.

После посете великог кнеза Владимира у Софији Бугарска је пожњела како изгледа два успеха. У своме споразуму Изволски и Еренталу обећали су

Бугарској да ће приликом извођења судске реформе у Македонији нарочито водити рачуна о бугарским жељама, а друга је тековина, што је Турска одобрила да се железница бугарска Софија—Ћустендил веже са пругом Скопље—Солун. Због ове важне железничке везе, коју Бугарска толико година тражи, отпутоваће кроз неки дан бугарски министри Станчов и Калачев у Цариград. А шта је са Србијином железничком везом од Ниша преко Приврена на Јадранско море? Да ли ко о томе мисли?

Избори за думу.

У 21 губернији изабрано је свега 2764 владиновца, 2277 опозиционалаца и 901 повереник ван странака. Према томе од пресудна ће значаја бити, за кога ће гласати они повереници ван странака. Гласају ли уз владиновце имаће ови већину, гласају ли пак уз опозицију, онда ће ова бити у већини. Ако опозиција буде имала већину, држи се да ни трећа дума, као ни друга, не ће бити дуга века, с том само разликом, што она може да буде последња. Јер влада апсолутно није склона попустати, а и народ је сит „уставног насиља“. Народ и сад једва да и долази на изборе. Има где нису могли ни бирати поверенике, јер није било бирача.

Велики савет и земаљска влада босанска

На дан 26. овога месеца састаће се у Сарајеву велики управни и просветни савет, да у својим редовним седницама решава питања, која стоје на дневном реду. Међу тим питањима заузело је, по сили прилика, највидније место питање о учитељским цертификатима. Земаљска је влада издала наредбу, по којој ни један учитељ на српским основним школама у Босни и Херцеговини не може вршити своју дужност, док не поднесе земаљској влади документе о своме редовном школовању, о својој моралној и политичкој исправности, и док му земаљска влада не изда једну врсту потврде избора за учитеља на српским основним школама. Наравна ствар, да је таква наредба изазвала буру у свима редовима нашег друштва, а поглавито међу нашим аутономним властима, јер је она стајала у отвореној супротности са уредбом црквено просветне управе. Као највиша аутономна власт, Велики Савет је узео на себе и ту дужност, да се са земаљском управом објасни о неправилности њезине наредбе и да посредује, да се та наредба укине. Пошто је исцрпио сва претходна средства за постигнуће свога циља и пошто је на надлежним местима био срамно обманут обећањима, да ће се ствар уредити, — Велики се Савет обрати преко тројице изасланика министру Буријану и да код истога усмено и лично објасне и образложе представку, коју је по тој ствари упутио Велики Савет земаљској влади у Сарајеву. Одлука Саветска о томе донесена је 11. маја, а већ су 29. истог месеца били у Бечу Војислав Шола, Милан Ковачевић и Евгеније Летица, изасланици Великог Савета. Министар их је примио 1. јуна. Обећао да ће ствар проучити и ако увиди да има неправде и повреде автономије гледаће да се ствар поправи. И од то доба па до сад ништа, а српске школе се затварају. С тога се са великим нестрпљењем очекује каково ће становиште заузети велики управни и просветни савет.

Јапан и Кореја

Јапан је од Кореје начинио обичну јапанску провинцију, поставио јапанске чиновнике по њој и преузео у своје руке врховну управу над земљом. То је довело Корејанце у врло потиснут положај, јер се Јапанци, и ако странци, свуда владају као „господари“ земље. Незадовољство расте с дана на дан, и у најновије време избија у том, што се Корејанци одмећу од куће, као наши хајдуци за турских времена, беже у гору и оданде, из заседе врше дело освете. Те хајдучке чете често су врло велике, те се у земљи отворио читав герилски рат. Корејанска хајдучија задаје Јапанцима доста бриге, те преносе већа одељења редовне војске ради чувања „реда“ у земљи. На једну чету Корејанаца пошљу одељење од 1000 војника. Корејанци као слабији повлаче се свуда, Јапанци пођу за њима у потеру и дођу у гору у један теснац. Ту их нападну Корејанци са свих страна и потуку све до једног. Да би заплашила Корејанце, наредила је јапанска влада, да се сваком Корејанцу, који се одметне у гору, спали кућа. И тако су Јапанци на команду спалили читава корејанска села.

Време.

Према телеграфском извештају од 19. септембра може се очекивати променљиво и благо време, на неким местима киша.

ЛИСТАК.

Другови.

— Максим Горки. —

(Свршетак).

Пљасинога седе поред друга свога и загледа му се у лице. Прса Уповајушега одисаху испрекидано, тупо и крчећи, очи су му упале, усне развукле и некако се припиле уз зубе. Из леве стране уста текла је крв и разливала се по лицу.

— Још увек лопи — рече Пљасинога тихо и у гласу му беше нечега, што беше налик на поштовање.

Лице Уповајушега задрхта.

— Лопи... чу се тихо крчање.

Пљасинога наслони главу на колена и ућута...

Више њих стршила је стрма обала јендека ишарана дубоким бразда-ма, куд се сливаше снежаник. Са ивице јендека пиљише у јендек месечином обасјано дрвеће. Друга положитија обала беше обрасла џбуњем из којих се уздизаху стабла растова на чијим се гранама јасно видила врањиа гњезда... Читав месечином обасјани јендек беше као неки досадни сан, без икаква живота, тихо роморење потока још већма уздиваше ову досадност....

— Умрећу.. прошапта Уповајушчи тихо и за тим јасно и гласно понови: — ја ћу умрети Степане!

Пљасинога уздрхта целим телом и поче се врпољити и подигавши главу са колена, тихо, као да се бојао да ће кога узбунити — рече:

— Та не бој се... није још до тог дошло! Може бити, да од свега неће бити ништа.. веруј ми, друже, неће ти бити ништа. Тако ми Бога!

— Исусе мој! рече Уповајушчи дубоко уздахнувши

— Ништа, ништа! — шапуташе Пљасинога нагнувши се над њим. — Не бој се, све ће проћи...

Али Уповајушчи поче да кашље; из груди му продираше сасвим друкчији глас, као да су му трли ребра мокром крпом. Пљасинога га погледа и ћутећки чупкаше бркове. Уповајушчи кад се искашљао поче гласно и испрекидано дисати, као да је некуд из све снаге трчао. То је трајало тако неко време, и онда рече:

— Опрости ми Степане... ако сам те што... с оним коњем... опрости ми, брате!

— Ти опрости мени — упаде му у реч Пљасинога и онда додаде: — Ја.. куда ћу ја сад? И шта ћу ја сад да радим?

— Не брини се за то! Бог ти дао..

Ту прекиде, уздахну и ућута.

За тим поче да крчи.. опружи ноге, једну мало у страну.

Пљасинога не скидаше очију с њега. Тренутци пролажаху, а чињаху му се да су сати.

Уједанпут подиже Уповајушчи главу, али одмах немоћно паде на земљу.

— Шта је то друже — запита Пљасинога и наже се над њим. Али му он већ неодговараше, беше миран и непокретан.

Натмурени Пљасинога седио је још неко време поред друга свога, и онда устаде, скиде капу, прекрсти се и пође лагано уз поток. Лице му се отегло, бркови и трепавице му се накострешише, корачао је снажно, ударао је ногама о земљу, као да је хтео да јој проузрокује бол.

Свитало је. Небо беше сиво и немило; у јендеку језовита тишина, само што је поток монотоно жуборио.

У једанпут чу се неки шум... По свој прилици откотрљала се каква грудва на дно јендека. Пробуди се једна врана и забринуто гачући одлети некуда. Затим зацвркута једна сеница. У влажном и хладном ваздуху јендека гласови не живе дуго — тек што се роде, одмах се и расплину...

Превео: — ор. —

Брзојави „Застави“.

Стигли 19. септембра

Руски министар у Бечу.

Беч. Изволски, руски министар спољних послова, враћа се у петак у Русију.

Поравнање.

Будимпешта. Данас су цео дан већали министри о поравнању. Сутра ће продужити.

Дрохобецки.

Будимпешта. Тврде, да Дрохобецки није дошао да преговара у ствари хрватско-српске коалиције.

Против ђака.

Пожун. Овде су румунски и словачки ђаци певали у кафани румунску народну химну и издрављали румунским посланицима. Због тог је дошло до мале гужве са другим гостима. Управа правне академије наредила је у овој ствари чак и истрагу.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 2. октобра 1907. год. (Брзојавни извештај)

Готова роба.

Раж прво каквоће 18 кр. 62 п. до 19 кр. 40 п.

Раж средње каквоће 18 кр. 80 п. до 18 кр. 90 п.

Јечам за храну 15 кр. 35 пот. до 15 кр. 75 пот.

Јечам за кување пива — кр. — п. до — кр. — п.

Термини.

Жито за октобар 22 кр. 38 п. до 22 кр. 40 п.

Жито за а рил 1908. 23 кр. 60 п. до 23 кр. 62 п.

Раж за окт 1907. 19 кр. 20 п. до 19 кр. 30 п.

Кукуруз за мај 1908. 13 кр. 54 пот. до 13 кр. 59 п.

Кукуруз домаћи 13 кр. 50 пот. до 13 кр. 52 п.

Све од 100 кила.

Нове књиге

�ториле су из штампе ове књижице:

„Реч нашој браћи из Србије“. Од Јаше Томића Прештампано из „Заставе“. На 24 стране осмине. Цена 10 потура (10 пара динарских) У Новом Саду штампарија дра Светозара Милетића. 1907.

*

„Самосталци из Хрватске и Славоније и самосталци из Србије“. Од Јаше Томића. Прештампано из „Заставе“. Цена 5 потура (пара динарских) Штампарија дра Светозара Милетића 1907.

Обе ове књижице говоре о најновијем приликама у Хрватској и Славонији. Па и ако су оне у првом реду упућене нашој браћи у Србији, ипак ће добро доћи и нашем свету. — Обе књижице се могу добити код Косте Лере у Новом Саду.

Предаја трговине!

Мешовиту трговину, која се налази на добром месту и добар обрт прави, рад сам ради већег предузећа по врло повољним условима придати.

Упитати се код администрације „Заставе“, Нови Сад

I. 1164 5—5

ОДЕЛА

ФИНОГ И МОДЕРНОГ за мушке и женске добија се јефтино код ПАНТЕ ОПАЋА Нови Сад, Дунавска улица бр. 36.

I. 493

НОВО!

Марка „Haloch“ изврстан Берберски Баден-сапун. Гарантовано: благ, пријатан пену читава 3—4 часа не суши, код прве пробе уверење. I 1122 5—25

ПРВА ВЕЛ. БЕЧКЕРЕЧКА ТВОРНИЦА САПУНА оделење VI. Вел. Бечкерек, разашиље мустре по К. 5 30 п. 5 klg поштом franco.

КРОМПИРА

црвена, такозвана роза, рани, бела и жута, нуди вагонима најофтиније

АЛЕКСАНДАР А. МУДРОК

I. 1257 3—30 Митровица (Срем).

Помоћник

за струку У вратко робе, који говори српски, немачки и мађарски, нека пошље свој оферт на

Koloman Weiss

I 1242 3—3 Versecz.

Предаја радње.

Због предузимања већега посла предаје се мешовита радња у Новом Саду. За поближе обратити се ваља на власника радње

Милана Ковачевића

I. 1270 1—1 Јазавачка улица бр. 5.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.